

Broedvogelmonitoring Meijendel 2009

F.C. Hooijmans
Vogelwerkgroep Meijendel
Ametisthorst 235
2592 HJ Den Haag

Inleiding

De in dit verslag gepresenteerde resultaten zijn op een andere manier tot stand gekomen dan in voorgaande jaren. De bepaling van het aantal territoria per kavel, op basis van de in het veld genoteerde waarnemingen, is namelijk geautomatiseerd verlopen. Vóór 2009 gebeurde dit handmatig. De verschillen van de 2009-resultaten met die van eerdere jaren zijn vermoedelijk deels het gevolg van deze overgang op een geautomatiseerde gegevensverwerking.

Kavels en tellers

In 2009 inventariseerden 28 tellers 37 kavels (tabel 1). De geïnventariseerde kavels besloegen met een totale oppervlakte van 1375 hectare 70% van Meijendel (figuur 1). De inventarisaties vonden plaats overeenkomstig de BMP-methode van SOVON (Van Dijk 2004).

Tabel 1. Geïnventariseerde kavels met tellers in 2009.

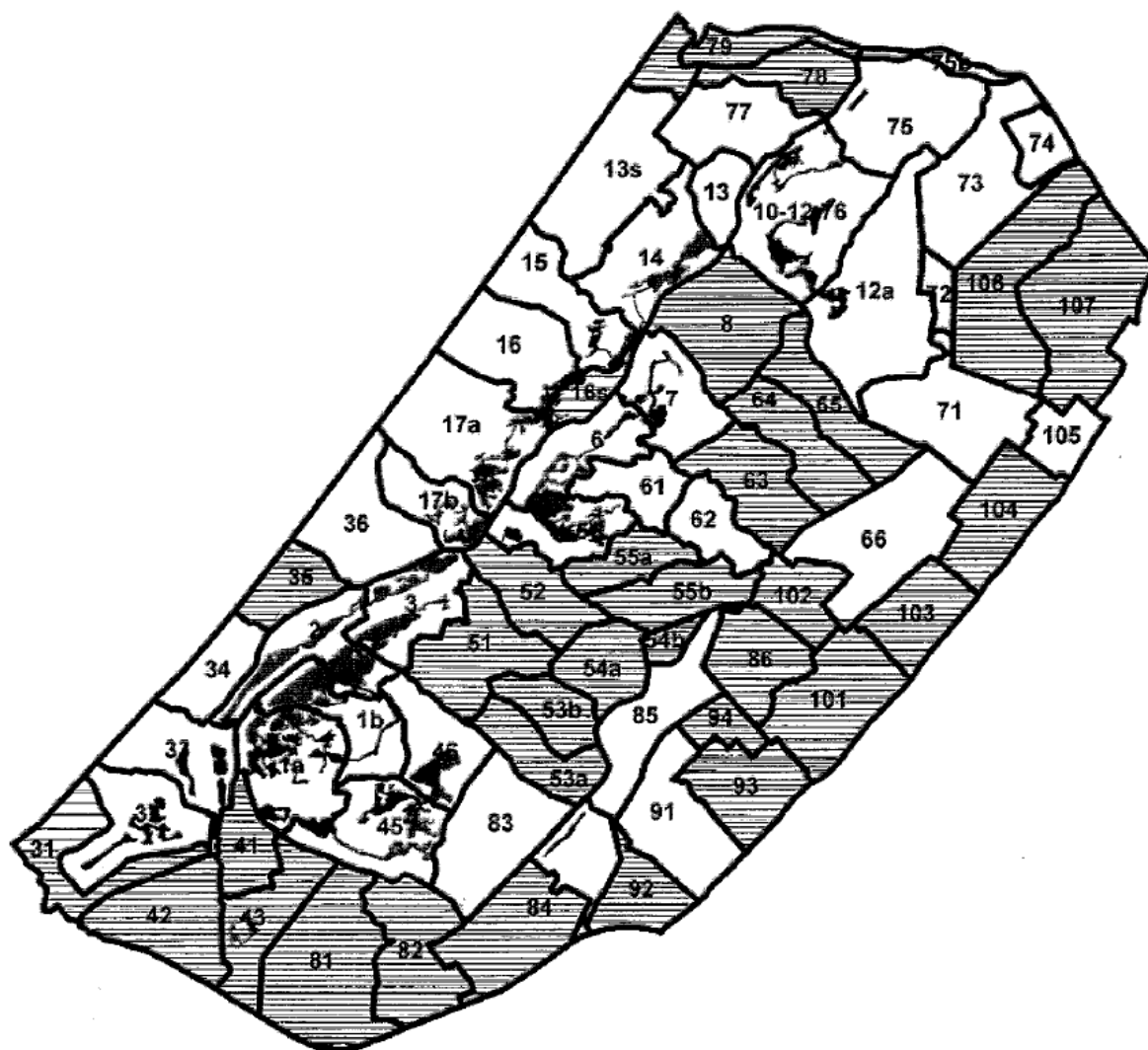
Kavel	Opp. in ha	Teller
1A	45	Robbert van der Zwan
1B	31	Leo van Dam
2	36	André Leegwater
3	37	Ruud Cuperus
4/5	26	Rob Kruse
6	27	Ton Lansink
7	37	Dick Bos
10/12/76	64	Wim Calame
12A	73	Nora Kösters
13	17	Frans Hooijmans
13S	58	Bart Dijkstra
14	41	Frans Hooijmans
15	34	Jan Oppentocht
16	47	Jan Oppentocht
17A	59	Frans Hooijmans
17B	22	Ad Tates
32	46	Johan van Gestel*
33	35	Dick Aarsen*
34	18	Dick Aarsen*

Kavel	Opp. in ha	Teller(s)
36	41	Arja Zandstra
45	45	Caroline Fonhof
46	30	Frank Brouwer
61	23	Ton Lansink
62	20	Hans Kuiper* & Frank Regeer
66	63	Wim Calame
71	55	Lex Burgel*
72	7	Adri Remeeus
73	58	Adri Remeeus
74	13	Adri Remeeus
75	50	Jan Westgeest
75A	6	Jan Westgeest
77	35	Jan Westgeest
83	49	Hans van As
84	22	Martin Koole*
85	35	Rob Groenendaal
91	62	Aenne Jaarsveld
105	13	Petra Boshuizen

*=nieuw in het onderzoek

Helaas zijn de volgende leden, om uiteenlopende redenen, met ingang van 2009 gestopt met hun telactiviteiten in Meijendel (met tussen haakjes de jaren waarin geteld is gedurende de afgelopen 25 jaar): Wim Hooijmans (1988 t/m 2008), Margaret Konings (2006 t/m 2008), Jeroen Koorevaar (2007 en 2008), Wim Kooy (1987 t/m 2008) en René Wanders (1986 t/m 2008 met onderbrekingen). De vogelwerkgroep is hen zeer erkentelijk voor hun bijdrage aan de inventarisaties.

Figuur 1. De kavelindeling van Meijendel plus aangrenzende landgoederen.
De witte kavels zijn wèl en de grijze, gearceerde kavels zijn niet geïnventariseerd in 2009. De infiltratieplassen zijn zwart gekleurd.

Het autoclusteren

SOVON heeft een computerprogramma ontwikkeld voor het vaststellen van het aantal BMP-territoria in een inventarisatiegebied (SOVON 2011). Na inloggen op de SOVON-website en intoetsen van een unieke toegangscode krijgt de teller een kaart van het bezochte gebied voorgeschoteld. Hierop kunnen waarnemingen worden ingetekend die wijzen op een broedpoging (zang, balts e.d.). Zodra de waarnemingen van alle veldbezoeken gedurende een seizoen zijn ingevoerd geeft het programma, na een druk op de knop “autocluster alle soorten!” een overzicht van het aantal territoria per vogelsoort. Het handmatig vaststellen van het aantal territoria via het overbrengen van alle veldwaarnemingen op soortkaarten en vervolgens het per vogelsoort groeperen van de waarnemingen in territoria (overeenkomstig de daarvoor geldende BMP-criteria) behoort daarmee tot het verleden.

In 2009 heeft de vogelwerkgroep Meijendel deelgenomen aan een pilotproject voor het autoclusterprogramma. Het initiatief hiervoor is genomen door het Duinwaterbedrijf Dunea (in de persoon van Hans Lucas), dat ten behoeve van het beheer van het duingebied graag beschikt over broedvogelwaarnemingen in digitale vorm. In 2010 hebben de vogelwerkgroepen Solleveld en Berkheide zich bij het pilotproject aangesloten. In 2011 vindt de landelijke uitrol van het autoclusterprogramma plaats en kan iedere BMP-teller in Nederland er gebruik van maken.

Bij de introductie van het programma was het autocluster algoritme nog verre van volmaakt. Nu lijken de meeste kinderziekten overwonnen en lijken, op basis van de reacties van leden van de vogelwerkgroep bij navraag daarnaar, de resultaten voldoende betrouwbaar om er dit jaarverslag over 2009 op te baseren. Daarbij passen de volgende kanttekeningen:

- Bij een veldbezoek is soms onzeker of twee waarnemingen betrekking hebben op twee verschillende vogels dan wel op één vogel, die zich heeft verplaatst. Voorheen kon een teller deze onzekerheid aangeven op de soortkaart en later, bij de interpretatie aan het eind van het seizoen, definitief kiezen voor één van beide opties. Bij het autoclusterprogramma kan een teller niet aangegeven of twee waarnemingen misschien betrekking hebben op één en dezelfde vogel en worden alle waarnemingen van één veldbezoek opgevat als waarnemingen die betrekking hebben op even zoveel verschillende vogels. Dit kan bij het autoclusteren tot meer territoria leiden dan indien de bepaling ervan op de oude, handmatige manier zou plaatsvinden.
- Watervogels vertonen vaak weinig territoriaal gedrag. Territoria worden vastgesteld op basis van aanwezige paren en (soms) individuen. De moeilijkheid hierbij is dat overzomeraars of vogels, die in het broedseizoen doortrekken, niet goed te onderscheiden zijn van broedvogels. Vaak gaat het hierbij om in een groep verblijvende vogels. De strategie is dan om zo'n groep, uitgesplitst in paren en individuen, wel in te tekenen op de soortkaart, maar aan het eind van het seizoen, op basis van alle waarnemingen, te beslissen of het al dan niet om broedvogels gaat. Bij de handmatige uitwerking is dit goed te doen, maar het autocluster algoritme beslist standaard dat het om broedvogels gaat. Ook dit kan bij het autoclusteren tot meer territoria leiden dan bij de bepaling ervan op de oude, handmatige manier.
- Een belangrijk criterium bij het vaststellen van het aantal territoria is om zo veel mogelijk waarnemingen onder te brengen in zo weinig mogelijk territoria. Het lijkt erop dat het autoclusterprogramma hier nog niet altijd in slaagt en dus op meer territoria uitkomt dan strikt genomen nodig is. Meerdere tellers hebben aangegeven dat naar hun idee het autoclusterprogramma in dit opzicht het aantal territoria enigszins overschat. Dit is in lijn met de bevinding dat bij het opnieuw opstarten van het autoclusterprogramma er wat andere resultaten uit kunnen komen dan de voorgaande keer. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om 15 of 16 in plaats van 14 territoria van een bepaalde soort.
- Soms komt het autoclusterprogramma tot een uitkomst die aantoonbaar in strijd is met de BMP-criteria. Bijvoorbeeld als minstens drie waarnemingen vereist zijn voor het vaststellen van een territorium en het autoclusterprogramma desondanks twee waarnemingen al voldoende vindt. Uit de reacties van de tellers blijkt dit soort fouten voor te komen, maar slechts incidenteel. Vermoedelijk heeft het geen verstoring effect op het algehele beeld gezien de onzekerheidsmarges die sowieso kleven aan de BMP-methode.

Uit bovenstaande kanttekeningen kan - voorzichtig - geconcludeerd worden dat de automatisch bepaalde territoria-aantallen in 2009 bij sommige soorten iets hoger zullen

zijn uitgevallen dan wanneer ze nog op een handmatige manier zouden zijn vastgesteld. Maar de overgang op automatisch clusteren heeft onmiskenbaar voordelen, zoals::

- De BMP-criteria voor het vaststellen van territoria op basis van de veldwaarnemingen zijn complex. Gebleken is dat niet iedereen de criteria op dezelfde manier toepast. Het autoclusterprogramma zorgt wel voor een uniforme toepassing van de criteria. Dit zal de vergelijkbaarheid van de resultaten tussen verschillende gebieden en tussen verschillende jaren verbeteren.
- Nu de kinderziektes in het autoclusterprogramma grotendeels zijn overwonnen, garandeert dit programma een snelle beschikbaarheid van de resultaten na afloop van het broedseizoen. Dit kan het beheer ten goede komen alsmede een snelle verslaglegging.
- Met digitale invoer en automatische clustering is een teller minder tijd kwijt aan de uitwerking van de veldwaarnemingen dan voorheen. Met minder bureauwerk zal het plezier in het inventariseren toenemen.

BMP-resultaten in 2009

In 2009 werden, gesommeerd over alle geïnventariseerde kavels, 6539 territoria vastgesteld, verdeeld over 96 soorten. Bijlage 1, samengesteld door Jan Westgeest, geeft de inventarisatieresultaten per kavel. Dit zijn autoclusterresultaten na het draaien van het programma per eind januari 2011. Zoals hiervoor vermeld kan het opnieuw draaien van het programma iets andere resultaten opleveren, maar niet zodanig dat daardoor een heel ander beeld zou ontstaan.

Zoals figuur 1 laat zien hebben de geïnventariseerde kavels veel gemeenschappelijke grenzen. Hierdoor bevatten de, over alle kavels gesommeerde inventarisatieresultaten, dubbeltellingen. Per soort is het aantal dubbeltellingen en daarmee het aantal werkelijke territoria geschat (tabel 2). Dit is gebeurd met behulp van een hiervoor ontwikkelde, gestandaardiseerde methode (Hooijmans 2005).

Tabel 2. Schatting van de werkelijke aantallen territoria in het in 2009 geïnventariseerde deel van Meijndel

Ec. gr.*	Soort	Totaal aantal BMP-territoria	Schatting werkelijk aantal territoria	Percentage dubbel-tellingen
1	Dodaars	37	27	27%
1	Fuut	26	14	46%
1	Geoorde fuut	9	6	33%
7	Aalscholver	401	401	0%
2	Roerdomp	3	1	67%
2	Woudaap	1	1	0%
1	Knobbelzwaan	16	9	44%
1	Grauwe gans	93	53	43%
1	Canadese gans	23	14	39%
1	Nijlgans	31	22	29%
1	Bergeend	2	2	0%
1	Krakeend	84	47	44%
1	Wilde eend	97	60	38%
1	Soepeend	7	6	14%
1	Zomertaling	1	1	0%
1	Slobeend	2	2	0%
1	Krooneend	28	16	43%
1	Tafeleend	58	36	38%
1	Kuifeend	145	82	43%
8	Havik	3	2	33%
8	Sperwer	3	2	33%
8	Buizerd	9	6	33%
8	Torenvalk	1	1	0%
6	Fazant	25	24	4%
2	Waterral	6	6	0%
2	Waterhoen	12	12	0%
1	Meerkoet	201	153	24%
3	Scholekster	2	2	0%
3	Kleine plevier	5	3	40%
5	Kievit	19	12	37%
8	Houtsnip	2	2	0%
5	Tureluur	1	1	0%
1	Kokmeeuw	2	2	0%
3	Stormmeeuw	4	3	25%
3	Kleine mantelmeeuw	2	2	0%
3	Zilvermeeuw	1	1	0%
3	Visdief	2	2	0%
8	Holenduif	11	11	0%
8	Houtduif	78	67	14%
9	Turkse tortel	2	2	0%
6	Zomertortel	6	5	17%
8	Halsbandparkiet	10	9	10%
9	Koekoek**	27	11	60%
8	Bosuil	6	6	0%
1	IJsvogel	2	2	0%
7	Groene specht	26	17	35%
8	Grote bonte specht	73	58	21%
8	Kleine bonte specht	3	3	0%
7	Boomleeuwerik	66	55	17%

Ec. gr.*	Soort	Totaal aantal BMP-territoria	Schatting werkelijk aantal territoria	Percentage dubbel-tellingen
5	Veldleeuwerik	1	1	0%
7	Boompieper	46	42	9%
5	Graspieper	31	28	10%
3	Gele kwikstaart	1	1	0%
3	Witte kwikstaart	3	3	0%
6	Winterkoning	238	211	11%
6	Heggenmus	315	277	12%
6	Roodborst	94	86	9%
6	Nachtegaal	330	290	12%
2	Blauwborst	14	13	7%
7	Gekraagde roodstaart	46	42	9%
6	Roodborsttapuit	40	36	10%
6	Merel	323	285	12%
7	Kramsvogel	1	1	0%
6	Zanglijster	46	43	7%
8	Grote lijster	2	2	0%
6	Sprinkhaanzanger	54	49	9%
2	Rietzanger	16	15	6%
6	Bosrietzanger	11	11	0%
2	Kleine karekiet	173	163	6%
6	Braamsluiper	84	69	18%
6	Grasmus	446	390	13%
6	Tuinfluitier	79	71	10%
6	Zwartkop	201	179	11%
8	Tijftjaf	332	287	14%
6	Fitis	805	750	7%
8	Goudhaan	3	3	0%
8	Grauwe vliegenvanger	1	1	0%
6	Startaar	63	50	21%
8	Glanskop	58	49	16%
8	Kuifmees	6	4	33%
8	Zwarte mees	4	4	0%
8	Pimpelmees	154	133	14%
8	Koolmees	273	226	17%
8	Boomklever	7	7	0%
8	Boomkruiper	45	43	4%
8	Wielewaal	3	3	0%
8	Vlaamse gaai	107	79	26%
7	Ekster	24	20	17%
8	Kauw	58	54	7%
7	Zwarte kraai	63	55	13%
8	Spreeuw	11	11	0%
8	Vink	179	157	12%
7	Groenling	2	2	0%
6	Kneu	25	19	24%
6	Goudvink	25	20	20%
8	Appelvink	1	1	0%
2	Rietgors	21	20	5%
	Totaal	6539	5588	15%

* Ec. gr. = ecologische groep (zie hieronder)

** Koekoek: extra correctie i.v.m. beschikbaarheid van waardvogels (Hooijmans 2006).

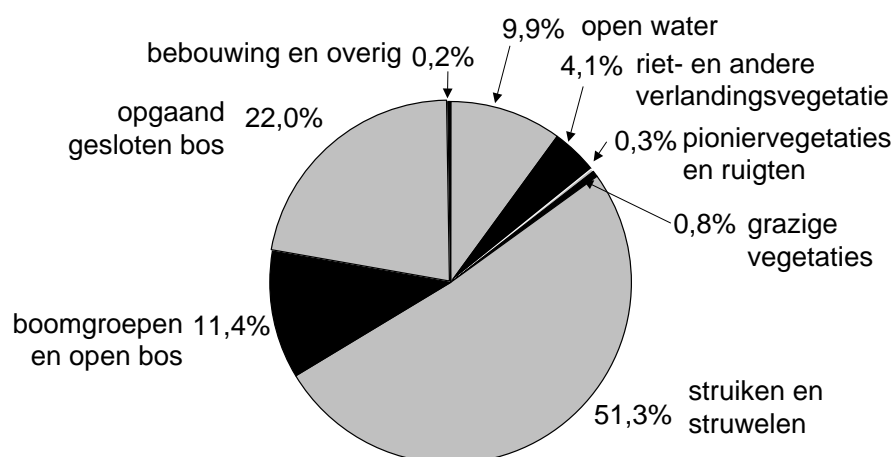
De resultaten van 2009 per ecologische groep

In het navolgende worden de resultaten van 2009 vergeleken met die van eerdere jaren, waarin ook geïnventariseerd werd volgens de BMP-methode van SOVON. Het startpunt bij deze terugblik is 1986. De historische gegevens zijn ontleend aan de publicaties van eerdere jaarverslagen in “Meijendel Mededelingen” en (vanaf 1996) in “Holland’s Duinen”.

De bespreking vindt plaats aan de hand van een indeling van broedvogels in ecologische groepen. Deze indeling is gebaseerd op de volgende ecotopen (Sierdsema 1995):

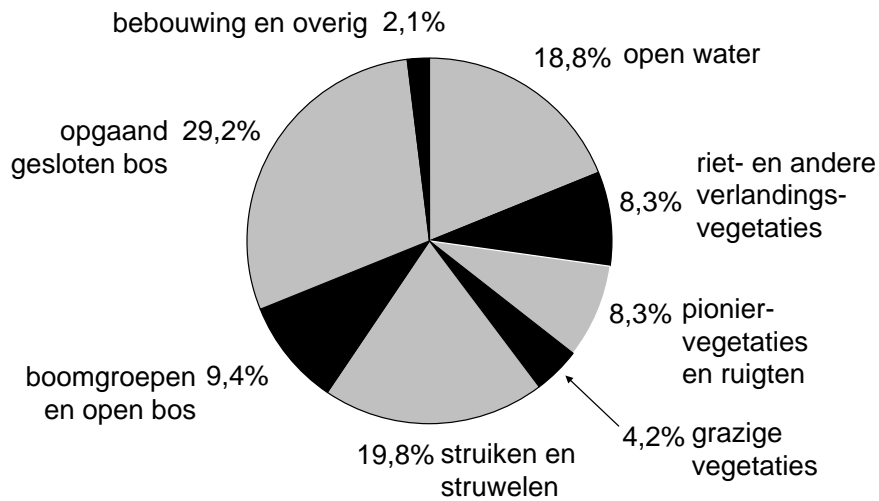
1. open water
2. riet- en andere verlandingsvegetaties
3. pioniervegetaties, ruigten en akkers
4. heidevegetaties (dwergstruiken)
5. grazige vegetaties
6. struiken en struwelen
7. boomgroepen, open bos en bosranden
8. opgaand gesloten bos
9. bebouwing en overig

Figuur 2a. Verdeling van de BMP-territoria in 2009 over de ecologische groepen

Acht van de negen ecologische groepen waren in 2009 in Meijendel vertegenwoordigd. Door de afwezigheid van heidevegetaties ontbrak ook de daaraan gebonden ecologische groep. De groep van struiken en struwelen had de meeste territoria (figuur 2a). De groep van opgaand gesloten bos omvatte echter de meeste soorten (figuur 2b).

Figuur 2b. Verdeling van de soorten met minstens één territorium in 2009 over de ecologische groepen

In onderstaande grafieken zijn de aantallen in 2009 de voor dubbeltellingen gecorrigeerde aantallen uit tabel 2. De aantallen uit eerdere jaren zijn eveneens voor dubbeltellingen gecorrigeerde aantallen, omgerekend naar de in 2009 geïnventariseerde oppervlakte. Dit zijn ook de aantallen, waarvan wordt uitgegaan bij de bespreking per ecologische groep.

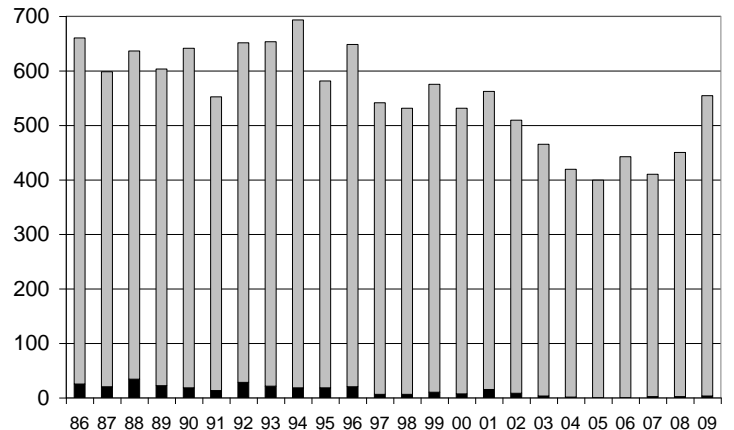
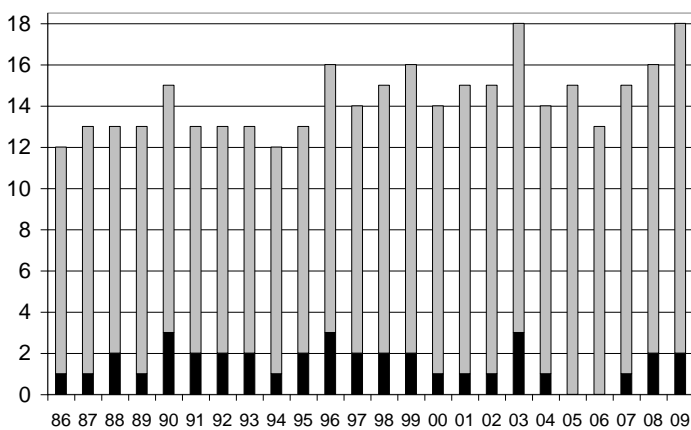
Ecologische groep 1: soorten van open water

Grafiek 1a

Groep 1: aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 1b

Groep 1: aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 1a en 1b hebben betrekking op 21 soorten van open water in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr. 1)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Dodaars	27	+/-	+/-
Fuut	14	-	+/-
Georde fuut	6	-	+/-
Knobbelzwaan	9	+/-	++
Grauwe gans	53	++	++
Canadese gans	14	++	+/-
Nijlgans	22	++	=
Casarca	0	inc.	=
Bergeend	2	--	++
Muskuseend	0	inc.	=
Krakeend	47	+	+

Soort (ecologische gr. 1)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Wintertaling	0	inc.	--
Wilde + Soepeend	66	+/-	+/-
Zomertaling	1	inc	++
Slobeend	2	--	++
Krooneend	16	++	+/-
Tafeleend	36	-	+/-
Kuifeend	82	+/-	+/-
Meerkoet	153	+/-	+/-
Kokmeeuw	2	inc	++
IJsvogel	2	inc	=
Totaal	554	=	+/-

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- “+ +” = minstens 50% hoger, “+” = 25% tot 50% hoger, “=” = precies gelijk, “+/-” = minder dan 25% afwijkend, “-” = 25% tot 50% lager, “--” = meer dan 50% lager
- “inc.” = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

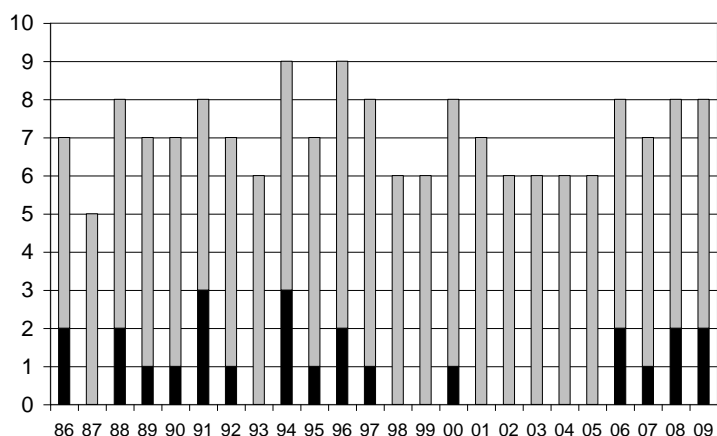
De meeste van de meer algemene ganzen- en eendensoorten uit deze groep vertoonden in 2009 vergeleken met 2008 een stijging van het aantal territoria. Dit verklaart de stijging met 23% van het aantal territoria van de groep als geheel (grafiek 1b). Vooral opvallend was de stijging bij de Grauwe gans van 24 territoria in 2008 naar 53 territoria in 2009. Waarschijnlijk betreft dit deels verblijvende, niet broedende vogels (zie de opmerking over groepen watervogels bij de bespreking van het autoclusteren), maar desondanks lijkt een sterke toename reëel. Verheugend waren twee territoria van de Bergeend, één in kavel 16+ en één in kavel 36. De Bergeend is in het begin van deze eeuw als vaste broedvogel uit Meijndel verdwenen

Twee Rode-Lijstsoorten uit deze groep kwamen in 2009 in Meijndel tot broeden. De Zomertaling had één territorium in kavel 17A, de Slobeend één in kavel 17A en één in kavel 10/12/76. Beide soorten staan in de categorie kwetsbaar op de Rode Lijst. In 2009 hebben, evenals in 2008, twee IJsvogels in Meijndel gebroed. In 2009 gebeurde dat in de kavels 74 (De Klip) en 91 (Voorlinden).

Ecologische groep 2: soorten van riet- en andere verlandingsvegetaties

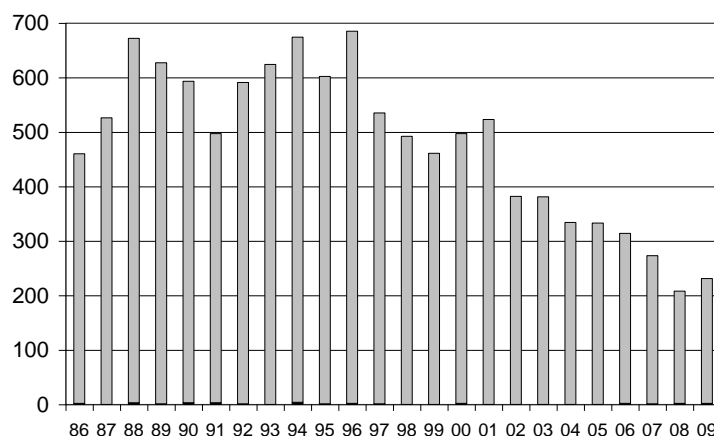
Grafiek 2a

Groep 2: aantal soorten per jaar (zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 2b

Groep 2: aantal territoria per jaar (zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 2a en 2b hebben betrekking op dertien soorten van riet- en andere verlandingsvegetaties in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr. 2)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Roerdomp	1	inc.	=
Woudaapje	1	inc.	=
Bruine kiekendief	0	inc.	=
Waterral	6	-	=
Porseleinhoen	0	inc.	=
Waterhoen	12	--	--
Blauwborst	13	+	+/-

Soort (ecologische gr. 2)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Snor	0	inc.	=
Rietzanger	15	+	++
Kleine karekiet	163	--	+/-
Grote karekiet	0	inc.	=
Baardman	0	inc.	=
Rietgors	20	--	+/-
Totaal	231	--	+/-

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- “+ +” = minstens 50% hoger, “+” = 25% tot 50% hoger, “=” = precies gelijk, “+/-” = minder dan 25% afwijkend, “-” = 25% tot 50% lager, “--” = meer dan 50% lager
- “inc.” = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

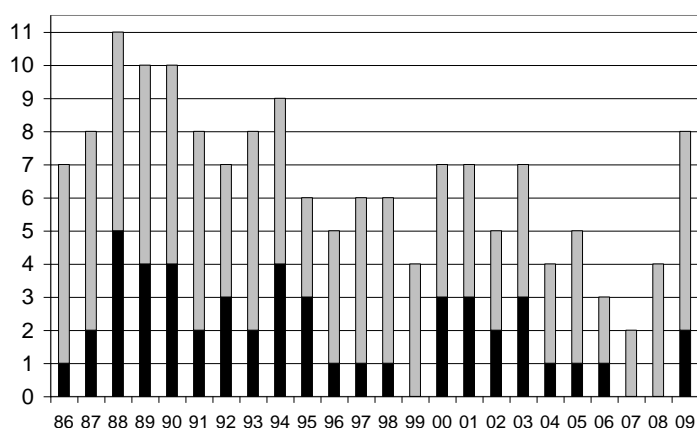
In 2009 heeft de neergaande trend bij deze groep zich in ieder geval niet doorgezet (grafiek 2b). Ten opzichte van 2008 steeg het aantal territoria zelfs met 11%. Dit is vooral te danken aan de Kleine karekiet met 163 territoria in 2009 tegenover 127 in 2008. Ook de Rietzanger had in 2009 een goed jaar met 15 territoria. Waarschijnlijk is dit een overschatting, mede door een in twee kavels wat hoog uitgevallen autoclusterresultaat, maar dan nog is sprake van ruim een verdubbeling ten opzichte van 2008. Het Waterhoen daarentegen bereikte in 2009 een dieptepunt met twaalf territoria, ruim een halvering ten opzichte van 2008.

In 2009 hadden twee Rode-Lijstsoorten van rietvegetaties in Meijendel een territorium. Evenals in 2008 waren dat Roerdomp (bedreigd) en Woudaapje (ernstig bedreigd). In drie kavels (1B, 2 en 3) werd een territorium van de Roerdomp vastgesteld. Dit zijn aan elkaar grenzende kavels en waarschijnlijk betrof het slechts één territorium (tabel 2). Het Woudaapje bezette in 2009 voor de vierde keer sinds 1986 een territorium in Meijendel. In kavel 14 werd tijdens de inventarisatie op 29 mei een roepend mannetje gehoord.

Ecologische groep 3: soorten van pioniervegetaties, ruiden en akkers

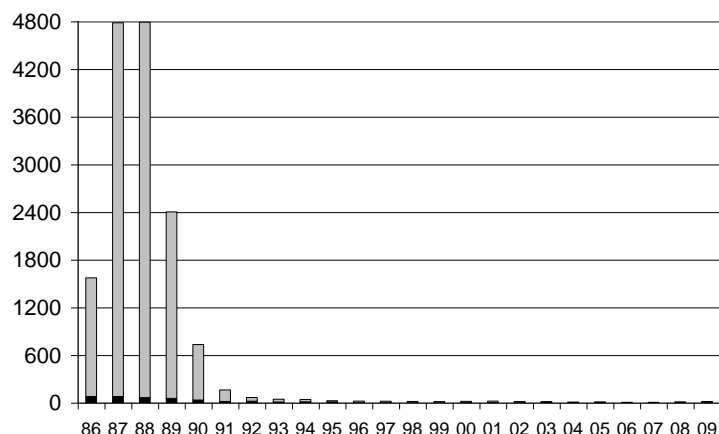
Grafiek 3a

Groep 3: aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 3b

Groep 3: aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 3a en 3b hebben betrekking op 19 soorten van pioniervegetaties, ruigten en akkers in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr. 3)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Patrijs	0	inc.	=
Scholekster	2	--	-
Griel	0	inc.	=
Kleine plevier	3	++	++
Wulp	0	--	=
Oeverloper	0	inc.	=
Stormmeeuw	3	--	+/-
Kl. mantelmeeuw	2	--	++
Zilvermeeuw	1	--	++
Visdief	2	inc.	++

Soort (ecologische gr. 3)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Velduil	0	inc.	=
Kuifleeuwerik	0	inc.	=
Duinpieper	0	inc.	=
Gele kwikstaart	1	inc.	++
Eng. kwikstaart	0	inc.	=
Witte kwikstaart	3	+/-	=
Rouwkwikstaart	0	inc.	=
Paapje	0	inc.	=
Tapuit	0	--	=
Totaal	17	--	+

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- “+ +” = minstens 50% hoger, “+” = 25% tot 50% hoger, “=” = precies gelijk, “+/-” = minder dan 25% afwijkend, “-” = 25% tot 50% lager, “--” = meer dan 50% lager
- “inc.” = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

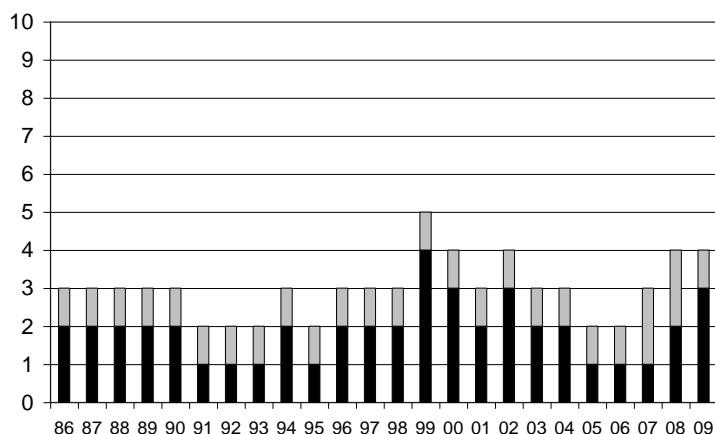
In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn in 2009 enkele territoria van Kleine mantelmeeuw, Zilvermeeuw en Visdief vastgesteld. Dit verklaart het verhoudingsgewijs hoge aantal soorten in 2009 (grafiek 3a). De territoria van de drie genoemde soorten voldoen aan de BMP-criteria, maar er zijn geen aanwijzingen dat daadwerkelijk een broedpoging is ondernomen. Dit in tegenstelling tot de Stormmeeuwen, die de Vos te slim af zijn door meidoornstruiken op eilandjes in de infiltratieplassen als broedplaats te gebruiken. Voor kavel 17B komt het autoclusterprogramma uit op twee territoria van de Kleine plevier, voor elk van de kavels 16+, 17A en 77 op één. Gecorrigeerd voor dubbeltellingen resteren dan drie territoria. Voor kavel 17B zit het autoclusterprogramma er echter naast. Eén territorium zou ook daar het juiste aantal zijn. In dat geval zouden er in 2009, na een correctie voor dubbeltellingen, in heel Meijendel twee territoria van de Kleine plevier overblijven, evenveel als in 2008.

Bijzonder was een territorium van de Gele kwikstaart, een Rode-Lijstsoort in de categorie gevoelig. Tijdens een inventarisatieronde op 5 juni werd in kavel 17B een paartje waargenomen. Het vorige broedgeval van de Gele kwikstaart in Meijendel dateert uit 1990. Ook in kavel 17B werd op 23 april een jagende Velduil gezien. Helaas bleef het bij een eenmalige waarneming. Bij twee waarnemingen, waarvan één na 30 april, zou er volgens de BMP-criteria sprake zijn van een territorium. Voor het laatst in 2000 was dat in Meijendel het geval. De Velduil staat als ernstig bedreigd op de Rode Lijst. Het aantal territoria van de soorten van pioniervegetaties en ruigten is nog steeds, ondanks de toename van 12 in 2008 naar 17 in 2009, een minieme fractie van de aantallen uit de tachtiger jaren van de vorige eeuw, toen Meijendel grote meeuwenkolonies herbergde.

Ecologische groep 5: soorten van grazige vegetaties

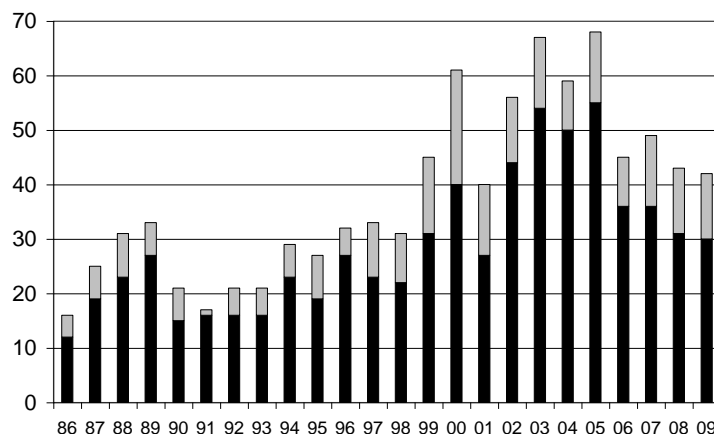
Grafiek 5a

Groep 5: aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 5b

Groep 5: aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 5a en 5b hebben betrekking op zes soorten van grazige vegetaties in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr. 5)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Kwartel	0	inc.	--
Kwartelkoning	0	inc.	=
Kievit	12	+	+/-

Soort (ecologische gr. 5)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Tureluur	1	inc.	=
Veldleeuwerik	1	-	++
Graspieper	28	+/-	+/-
Totaal	42	+/-	+/-

Toelichting:

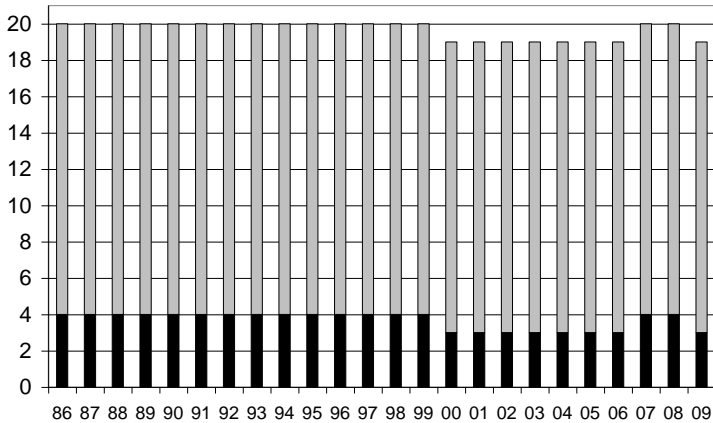
- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- “+ +” = minstens 50% hoger, “+” = 25% tot 50% hoger, “=” = precies gelijk, “+/-” = minder dan 25% afwijkend, “-” = 25% tot 50% lager, “--” = meer dan 50% lager
- “inc.” = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

De aantallen territoria van Kievit en Graspieper, en daarmee ook van de ecologische groep als geheel, waren in 2009 praktisch gelijk aan die in 2008. Van de Rode-Lijstsoorten uit deze groep waren er, behalve van de Graspieper, in 2009 ook broedgevallen van Tureluur en Veldleeuwerik. Elk van deze drie soorten staat op de Rode Lijst in de categorie gevoelig. De Tureluur bezette in 2009 een territorium in kavel 77, de Veldleeuwerik in kavel 17A. Het territorium van de Veldleeuwerik berust op een éénmalige waarneming van een zingend mannetje op 20 mei. Wellicht gaat het om een elders mislukte broedpoging, maar niettemin is voldaan aan de BMP-criteria.

Ecologische groep 6: soorten van struiken en struwelen

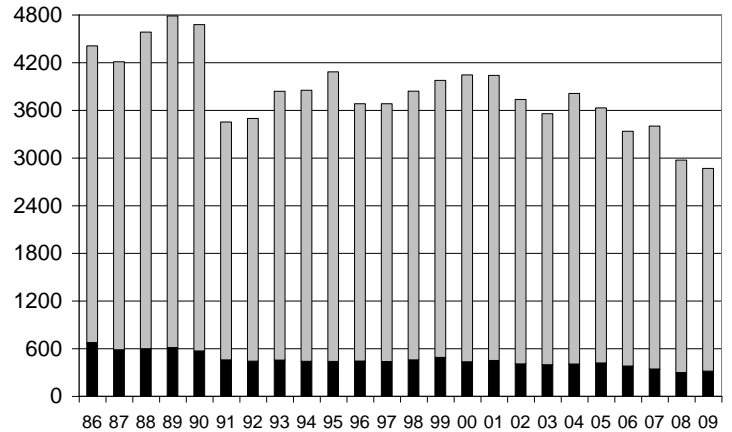
Grafiek 6a

Groep 6: aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 6b

Groep 6: aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 6a en 6b hebben betrekking op 21 soorten van struiken en struwelen in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Fazant	24	--	+/-
Zomertortel	5	--	--
Winterkoning	211	-	+/-
Heggenmus	277	-	+/-
Roodborst	86	--	-
Nachtegaal	290	+/-	+/-
Roodborsttapuit	36	+/-	+
Merel	285	+/-	+/-
Zanglijster	43	+	-
Sprinkhaanzanger	49	+/-	+/-
Bosrietzanger	11	--	-

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Braamsluiper	69	+/-	+/-
Grasmus	390	+/-	+/-
Tuinfluitter	71	+	+/-
Zwartkop	179	+/-	+/-
Fitis	750	-	+/-
Staartmees	50	+/-	++
Matkop	0	--	=
Grauwe klauwier	0	inc.	--
Kneu	19	--	=
Goudvink	20	-	+/-
Totaal	2.865	-	+/-

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- "+ + " = minstens 50% hoger, "+" = 25% tot 50% hoger, "=" = precies gelijk, "+/-" = minder dan 25% afwijkend, "-" = 25% tot 50% lager, "--" = meer dan 50% lager
- "inc." = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

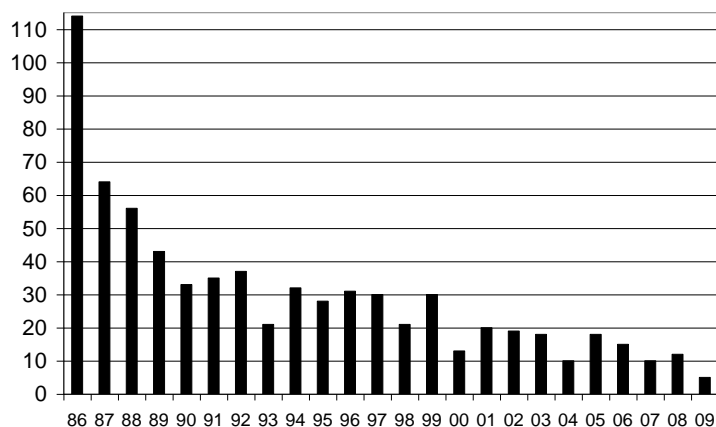
Bij de meeste soorten uit deze groep waren er in 2009 geen opvallende verschuivingen vergeleken met het voorgaande jaar. Dat gold ook voor de groep als geheel met 4% minder territoria dan in 2008. Opvallend was de achteruitgang van 50% bij de Roodborst. Dit lijkt reëel, omdat de tellers geen melding maken van mogelijke onderschatting door het autoclusterprogramma.

Van de drie Rode-Lijstsoorten met territoria in 2009 springt alleen de Nachtegaal (kwetsbaar) er in positieve zin uit. Met 290 territoria was er zelfs sprake van een stijging van ongeveer 10% ten opzichte van 2008. Dit ondanks de indruk van enkele tellers dat het autoclusterprogramma bij de Nachtegaal, in tegenstelling tot bij de meeste andere soorten, het aantal territoria onderschat. De Zomertortel (kwetsbaar) dreigt nu snel als

broedvogel uit Meijndel te verdwijnen (grafiek 6c). In 2009 waren er vijf territoria, in 2008 nog 12. Vijf territoria in 2009 lijkt bovendien een overschatting, omdat het autoclusterprogramma voor één kavel uitkomt op drie territoria als gevolg van de invoer van hoogstwaarschijnlijk enkele elkaar niet uitsluitende waarnemingen. Vier of misschien slechts drie territoria in heel Meijndel is daarom realistischer.

Grafiek 6c

Zomertortel: aantal territoria per jaar

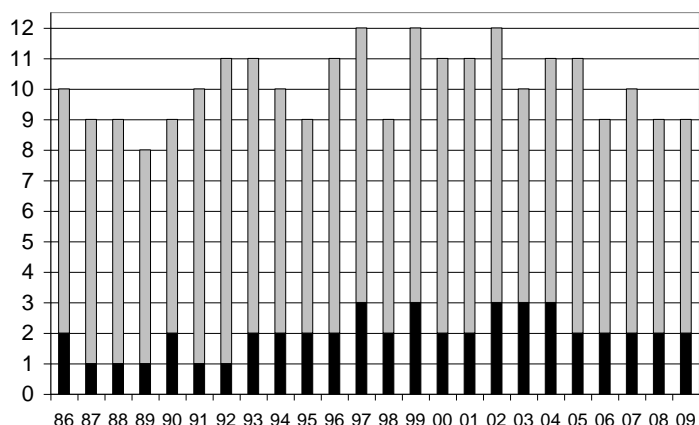
De hoofdoorzaak van de achteruitgang van de Zomertortel in Nederland wordt gezocht in het verdwijnen van akkeronkruiden als voedselbron. Het is onduidelijk in hoeverre dit aspect in Meijndel een rol speelt. Mogelijk heeft hier ook de begrazing een negatief effect. Runderen deinzen niet terug voor dicht struikgewas, waardoor geschikte nestelplaatsen voor de Zomertortel in de loop der jaren steeds schaarser zijn geworden. De Kneu (gevoelig op de Rode Lijst) vertoont in Meijndel een weliswaar minder dramatische, maar toch gestage achteruitgang. Met 18 territoria in 2009 werd 2008, het dieptepunt sinds 1986, geëvenaard.

In 2009 liet de Grauwe klauwier helaas verstek gaan. Zowel in 2007 als in 2008 werd in Meijndel één territorium van deze Rode-Lijstsoort (in de categorie bedreigd) vastgesteld. Navraag bij de tellers wees uit, dat er in het broedseizoen van 2009 ook geen losse waarnemingen van de Grauwe klauwier zijn gedaan. Wel werd op 2 april in kavel 75 een Klapekster waargenomen. Deze soort is als broedvogel verdwenen uit Nederland, maar overwintert er nog in lage aantallen.

Ecologische groep 7: soorten van boomgroepen, open bos en bosranden

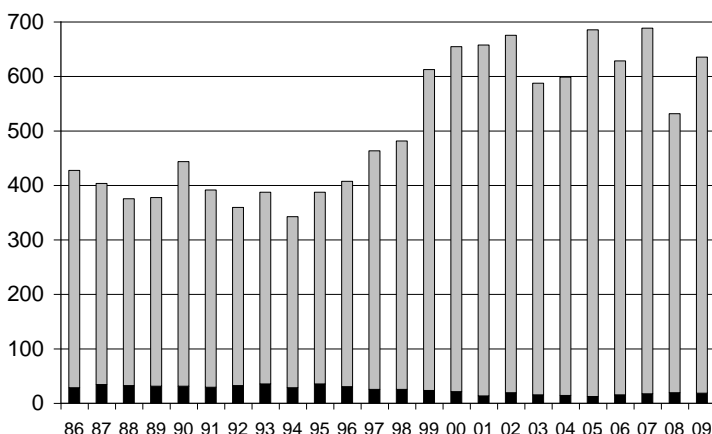
Grafiek 7a

Groep 7: aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 7b

Groep 7: aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 7a en 7b hebben betrekking op 16 soorten van boomgroepen, open bos en bosranden in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Aalscholver	401	++	+
Nachtswaluw	0	inc.	=
Draaihals	0	inc.	=
Groene specht	17	+/-	+/-
Boomleeuwerik	55	+/-	+/-
Boompieper	42	=	+/-
Gekr. roodstaart	42	-	+/-
Kramsvogel	1	inc.	++

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Spotvogel	0	--	--
Ekster	20	--	--
Zwarte kraai	55	+/-	+/-
Groenling	2	--	=
Putter	0	--	=
Kleine barsmsijs	0	--	=
Roodmus	0	inc.	=
Geelgors	0	inc.	=
Totaal	635	+	+/-

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- "+ + " = minstens 50% hoger, "+" = 25% tot 50% hoger, "=" = precies gelijk, "+/-" = minder dan 25% afwijkend, "-" = 25% tot 50% lager, "--" = meer dan 50% lager
- "inc." = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

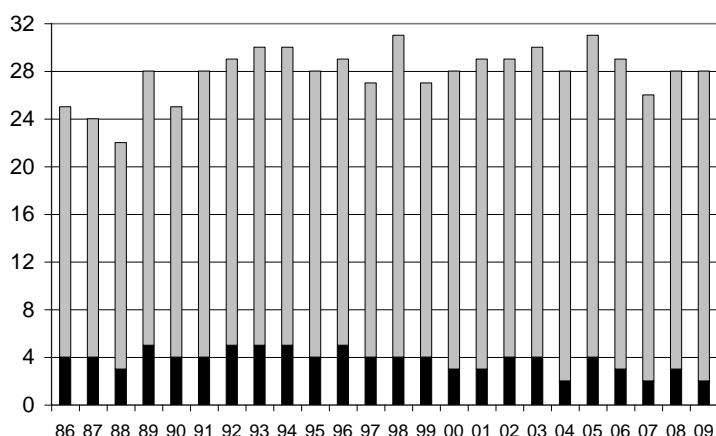
De stijging in 2009 van het aantal territoria met 20% ten opzichte van 2008 geeft een vertekend beeld. In 2008 is kavel 1A met de daarin gevestigde Aalscholvernesten namelijk niet geteld. Als hiervoor wordt gecorrigeerd was in 2009 zelfs sprake van een lichte daling van het aantal territoria. Getalsmatig was de Aalscholver in 2009 net zoals in de voorafgaande tien jaar verreweg de belangrijkste soort binnen deze ecologische groep. Wel is het aantal Aalscholvernesten de laatste jaren min of meer constant, na de sterke groei in de jaren negentig van de vorige eeuw.

Opmerkelijk was de enorme terugval van het aantal Eksterterritoria van 48 in 2008 naar 20 in 2009. Wat betreft de Rode-Lijstsoorten bleef de Groene specht (kwetsbaar) met 17 territoria ongeveer op het niveau van 2008. De Spotvogel (gevoelig) had in 2009 voor het eerst sinds 1992 geen territorium in Meijendel. Van de Kramsvogel (gevoelig) werd in kavel 66 (het golfterrein) één territorium vastgesteld. Dit berust op twee waarnemingen, namelijk van een zingende vogel op 22 maart en van een paartje op 5 april. Het enige andere bekende geval van een broedende Kramsvogel in Meijendel vond plaats in 1986.

Ecologische groep 8: soorten van opgaand gesloten bos

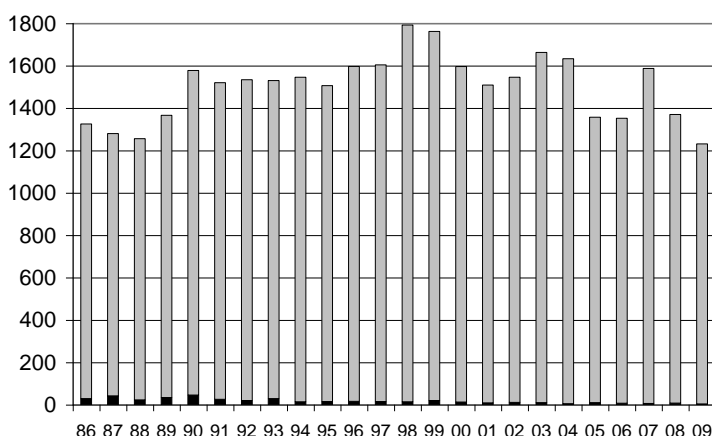
Grafiek 8a

Groep 8: aantal soorten per jaar (zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 8b

Groep 8: aantal territoria per jaar (zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 8a en 8b hebben betrekking op 37 soorten van opgaand gesloten bos in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Wespendief	0	inc.	=
Havik	2	=	-
Sperwer	2	++	-
Buizerd	6	+	+/-
Torenvalk	1	--	=
Boomvalk	0	--	--
Houtsnip	2	--	--
Holenduif	11	+/-	+/-
Houtduif	67	--	-
Halsbandparkiet	9	++	-
Bosuil	6	-	+/-
Ransuil	0	inc.	=
Zwarte specht	0	--	=
Grote bonte specht	58	++	+
Kl. bonte specht	3	inc.	++
Grote lijster	2	=	=
Fluiter	0	--	=
Tijftjaf	287	+/-	+/-
Goudhaan	3	-	--

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Vuurgoudhaan	0	inc.	=
Grauwe vliegenv.	1	-	-
Glanskop	49	+	+
Kuifmees	4	+/-	+/-
Zwarte mees	4	+	--
Pimpelmees	133	+/-	+/-
Koolmees	226	-	+/-
Boomklever	7	+/-	-
Boomkruiper	43	+	+/-
Wielewaal	3	-	-
Gaai	79	+	+/-
Kauw	54	--	-
Spreeuw	11	--	--
Ringmus	0	--	=
Vink	157	++	+/-
Sijs	0	inc.	=
Kruisbek	0	inc.	=
Appelvink	1	inc.	++
Totaal	1231	+/-	+/-

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- “+ +” = minstens 50% hoger, “+” = 25% tot 50% hoger, “=” = precies gelijk, “+/-” = minder dan 25% afwijkend, “-” = 25% tot 50% lager, “--” = meer dan 50% lager
- “inc.” = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

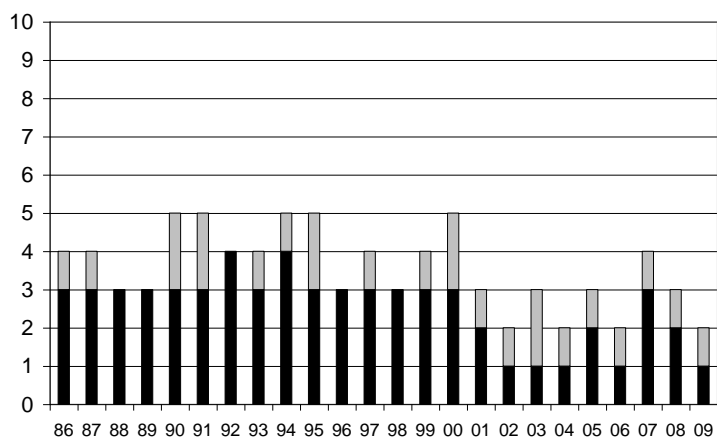
Bij de groep van opgaand gesloten bos deden de meeste soorten het slechter dan in 2008. In totaal waren er in 2009 ongeveer 10% minder territoria dan het jaar ervoor. Ook de roofvogelstand zakte in. Havik, Sperwer en Buizerd hadden minder territoria dan in 2008. De Torenvalk bleef op het lage niveau van één territorium, maar de Boomvalk (kwetsbaar op de Rode Lijst) had voor het eerst in de periode vanaf 1986 geen enkel territorium in Meijendel. Wel kon in 2009 worden vastgesteld dat een Sperwerpaar in kavel 12A drie jongen grootbracht.

Slechts van vier soorten nam het aantal territoria in 2009 met meer dan 25% toe ten opzichte van 2008: Grote bonte specht (van 46 naar 58), Kleine bonte specht (van 1 naar 3), Glanskop (van 33 naar 49) en Appelvink (van 0 naar 1). De Rode-Lijstsoorten uit deze groep bezetten in 2009 nog vier territoria: Grauwe vliegenvanger (gevoelig) één en Wielewaal (kwetsbaar) drie.

Ecologische groep 9: soorten van bebouwing en overig

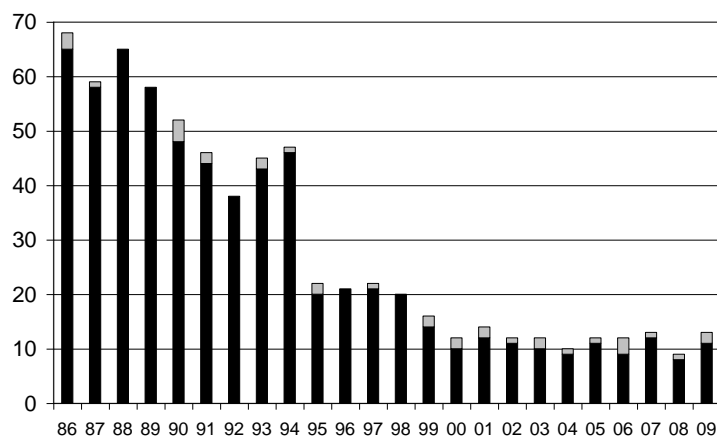
Grafiek 9a

Groep 9: aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 9b

Groep 9: aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

De grafieken 9a en 9b hebben betrekking op de Koekoek en zeven soorten van bebouwing in de periode 1986-2009:

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Turkse tortel	2	++	++
Koekoek	11	-	++
Steenuil	0	inc.	=
Boerenzwaluw	0	--	=

Soort (ecologische gr.)	2009 aantal territoria	2009 t.o.v. gem.	2009 t.o.v. 2008
Huiszwaluw	0	inc.	=
Zwarte roodstaart	0	inc.	=
Bonte vliegenv.	0	inc.	=
Huismus	0	--	=
Totaal	13	--	=

Toelichting:

- vetgedrukt: soort van de Rode Lijst (Hustings e.a. 2004)
- gem. = gemiddeld aantal territoria over de jaren 1986 tot en met 2008
- “+ +” = minstens 50% hoger, “+” = 25% tot 50% hoger, “=” = precies gelijk, “+/-” = minder dan 25% afwijkend, “-” = 25% tot 50% lager, “- -” = meer dan 50% lager
- “inc.” = slechts incidentele broedgevallen in de periode 1986-2008

Na het bereiken van een dieptepunt (zeven territoria) in 2008 was 2009 een goed jaar voor de Koekoek met 11 territoria. Wellicht speelde een grotere beschikbaarheid van waardvogels (zoals de Kleine karekiet) hierbij een rol, maar misschien was de opleving slechts schijn en vooral het gevolg van de overgang op het autoclusteren. Uit deze groep had verder alleen de Turkse tortel in 2009 (twee) territoria in Meijendel.

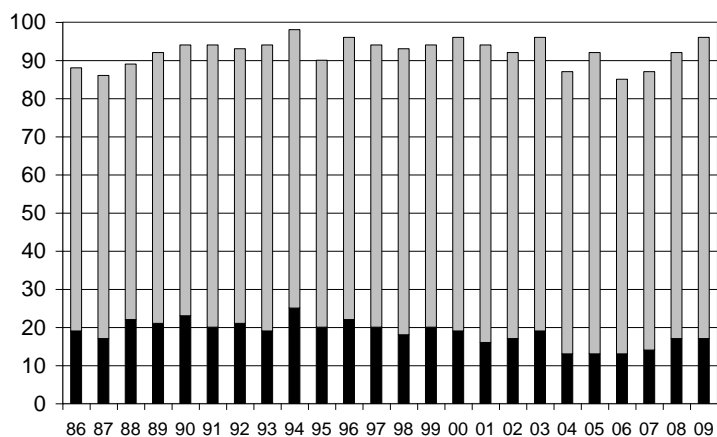
Totaalbeeld 2009

Afgaande op het totaal aantal territoria was 2009 een even mager jaar voor de broedvogels in Meijendel als 2008 (grafiek 10b). Qua soortenrijkdom behoorde 2009 tot de betere jaren (grafiek 10a), alhoewel dit eigenlijk te danken is aan het in 2009 meetellen van enkele in Meijendel slechts overzomerende soorten (bijvoorbeeld Zilvermeeuw, Kleine mantelmeeuw en Visdief).

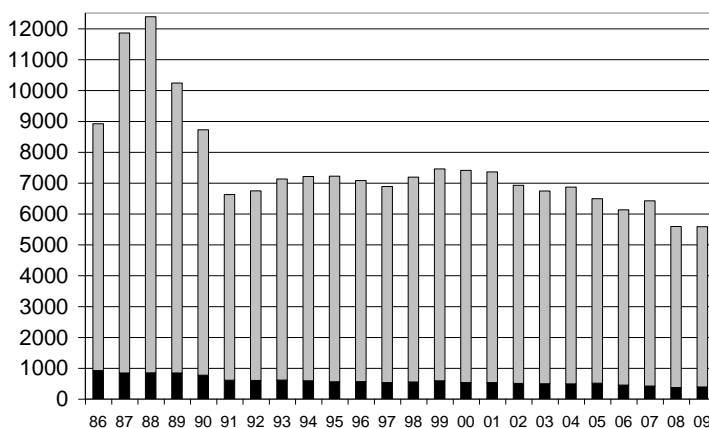
Grafiek 10a

Totaal aantal soorten per jaar
(zwart: Rode-Lijstsoorten)

Grafiek 10b

Totaal aantal territoria per jaar
(zwart: territoria van Rode-Lijstsoorten)

Literatuur

Hooijmans F, 2005. Een schatting van de werkelijke broedvogelaantallen in Meijendel in 2004. *Holland's Duinen* 47: 51-56.

Hooijmans FC, 2006. Dubbeltellingen in 2005 en de Koekoek gedurende 20 jaar.

Holland's Duinen 49: 9-15.

Hustings F, C Borggreve, C van Turnhout en J Thissen, 2004. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels volgens Nederlandse en IUCN-criteria. SOVON-onderzoeksrapport 2004/13. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen

Sierdsema H, 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SBB-rapport 1995-1, SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. SBB/SOVON, Driebergen/Beek-Ubbergen.

SOVON, 2011. Handleiding autoclustering in BMP. Versie 1.05, februari 2011. SOVON Vogelonderzoek Nederland.

Van Dijk AJ, 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlage 1. BMP-resultaten Meijndel in 2009 per geïnventariseerd kavel

	1A	1B	2	3	4/5	6	7	10+	12A	13S	13	14	15	16+	17A	17B	32	33	34	36	45	46	61	62	66	71	72	73	74	75	75	77	83	84	85	91	105	Som						
Dodaars	2	0			1	1	1	6				6	2	2	3	3	2	1			3											1	3					37						
Fuut	2	2	3		2	2	1	4	1			1	1		1			1			2	1														1	1	26						
Geoorde fuut			1				1					2	3		2																							9						
Aalscholver	106														91		2				201													1				401						
Roerdomp		1	1	1																																		3						
Woudaap												1																										1						
Knobbelzwaan	1	1	2	2	1	1	1	2				1					2				1											1					16							
Grauwe gans	4	3	11	3	11	2	3	7	1			3	1	4	3		6				15	4						1			3	2			6		93							
Canadese gans	1				2		1	4				1	2	2							2										2				5	1	23							
Nijlgans					2		1	2				2		1	1						2					2			1		2		1	11	3		31							
Bergeend														1						1																		2						
Krakeend	9	4	1		7	1	4	9				4		8	7	3	7	5			9							1			3				1	1	84							
Wilde eend	4	2	4	3	5	1	5	8				6	1	6	10	9	2	3				4	1						4		4	1	1		6	7	97							
Soepeend		1																			1																5	7						
Zomertaling																1																						1						
Slobeend								1								1																						2						
Krooneend	1	1	5		5		5					3		1	5			2																				28						
Tafeleend		3	2		4		7	9				4	2	6	7	1		5			7	1															58							
Kuifeend	3	2	2	1	26		6	26				5		4	9	2	14	13				19	4								7		1			1	145							
Havik							1	1	1																													3						
Sperwer									1																				1							1		3						
Buizerd		1							1				1												1		1	1		1		1		1				9						
Torenvalk																									1													1						
Fazant				1				3	2		1					1		2	1	1				1	4	1			1		2		1	2		1	25							
Waterral	2		1	1										1							1																	6						
Waterhoen	1	1						1				1		1	1																			2	1		1	2						
Meerkoet	8	11	14	7	13	5	7	20	2			15	5	9	17	4	16	5			15	2	1					1			3	2	2		7	10	201							
Schalekster																																				1	1	2						
Kleine plevier														1	1	2																						5						
Kievit										1		3	1		3	3					1								3			2					2	19						
Houtsnip																					1								1									2						
Tureluur																																						1						
Kokmeeuw			1					1																														2						
Stormmeeuw															3	1																						4						
Kleine mantelmeeuw				1						1																												2						
Zilvermeeuw			1																																			1						
Visdief																																						2						
Holenduif																									3	1		1									5	11						
Houtduif		2	1	2	5	2	3	7			1	3		2	2	2	6	2		1	1		1	2	10			1	2	1		1	1	3		1	2	8	4	78				
Turkse tortel												1																											2					
Zomertortel	1	1	3					1																															6					
Halsbandparkiet																										2										4		4	10					
Koekoek		1	2	2	1	1	1	2	1	1		1			1	1	1	1			1	1			1	2			1		1			2		1		27						
Bosuil								3																		1		1										1	6					
Ijsvogel																												1										1	2					
Groene specht					1		1	1	1														1	3	3	2		2		1		2		2		2	1	4	1	26				
Grote bonte specht	2	1	1	2	5	1	3	2	2		1											1																7	3	5	2	7	1	73
Kleine bonte specht																									2														1		3			
Boomleeuwerik			1	1	1		3	6	5	3	1	3	2	2	1												1	7	2	8		10		1	4	2			66					

